MAATALOUS

Perinneympäristö on eläimille kuin paratiisi.

VIHTILÄINEN LAMPURI JAAKKO JUSSILA, HERRAKUNNAN LAMMAS OY

KARI SALONEN

”Tämä on sellaista mikrolaidunnusta”, kuvailee lampuri ja ympäristösuunnittelija Katja Hammarström. Hänen eläimensä laiduntavat Hermalan kalkkimäen pieniä lohkoja.

Sorkka pelastaa ketoja ja tuottaa luontoelämyksiä

Sorkka ja karhea kieli ovat Metsähallituksen luontopalveluiden tärkeimpiä työkaluja arvokkaiden perinneympäristöjen hoitotyössä.

LOHJA, KIRKKONUMMI (MT)
Loppukevään vihreyttä uhkuva haka kutsuu kulkijaa. Laumastaan hetkeksi eksynyt kyyttö tuijottaa närkästyneenä retkeläisiä.

Ollaan Dåvitsin laitumella Kirkkonummella.

Perinteisen maatalouskäytön loputtua arvokas alue alkoi kasvaa umpeen ja merenranta ruovikoitua.

Kyyttöjen ja lampaiden ansiosta laidun alkaa jälleen olla avoin, valoisa ja otollinen ympäristö monille kasveille, hyönteisille ja linnuille.

60 hehtaarin laajuinen Dåvits on yksi Metsähallituksen luontopalvelujen Luonnonhoito-Life-hankkeen hoitokohteista.

Vastaava kohde on muutaman kymmenen kilometrin päässä sijaitseva Lohjansaaren Hermalan kalkkimäki. Molemmat alueet ovat valtion omistamilla luonnonsuojelualueilla.

Sielläkin kyytöt ja lampaat hoitavat arvokasta perinneympäristöä, mutta laitumet ovat pieniä, osa vain puoli hehtaaria.

Elämyksiä ihmisille

Miksi perinneympäristöjä täytyy verovaroin pitää yllä?

Perinneympäristöt, kuten niityt, kedot ja hakamaat, ovat lajistoltaan erittäin runsaita mutta uhanalaisia. Ne ovat aikoinaan syntyneet perinteisen maankäytön, esimerkiksi metsälaidunnuksen tuloksena. Säilyäkseen ne tarvitsevat jatkuvaa hoitoa.

EU:n luontodirektiivissä on 69 arvokasta suomalaista luontotyyppiä, joista 14 on ensisijaisesti suojeltavia.

Niiden suojelemiseksi perustetuista Natura 2000 -alueista valtaosa on Metsähallituksen hallinnassa. Sillä on vastuu EU:n tärkeinä pitämien luontotyyppien suojelussa.

Ympäristön lisäksi on kyse myös ihmisten hyvinvoinnista ja elinkeinoista.

”Ihmistä ei saa unohtaa. Perinneympäristö tuottaa iloa ja elämyksiä”, sanoo lampuri ja ympäristösuunnittelija **Katja Hammarström,** jonka lampaat ja kaksi kyyttöä laiduntavat Hermalassa.

Hänen toiveenaan on, että hiljalleen ennalleen palautuvat kedot houkuttelisivat alueelle kävijöitä, joille Lohjansaaren muut yrittäjät voisivat tarjota esimerkiksi ruokaa ja majoitusta.

Eläinten kesäparatiisi

Monipuolinen ravinto ja liikunta edistävät laiduneläinten terveyttä.

Sorkkia ei juuri tarvitse hoitaa eikä loisista ole haittaa, kunhan laidunkierrosta huolehditaan.

”Tämähän on eläimille kuin paratiisi”, kuvailee vihtiläinen lampuri **Jaakko Jussila** Herrakunnan Lammas Oy:stä. Osa hänen lammaskatraastaan vaeltaa Dåvitsin laitumilla.

Kesän aikana laitumelle on tarkoitus tuoda 100 eläimen lauma. Mukana on kainuunharmaksia ja suomenlampaita sekä nautoja: suomenkarjaa, länsisuomenkarjaa ja kyyttöjä sekä lapinlehmän ja ayrshiren risteytyksiä.

Lampaat olivat Kirkkonummella viime kesänä ensimmäistä kertaa.

”Koskaan ei ole lampaiden villa ollut niin kiiltävää kuin näillä kesän jälkeen”, Jussila sanoo.

MAIJA ALA-SIURUA

METSÄHALLITUKSEN HOIDOSSA

Arvokkaita perinneympäristöjä

■ **Hermalan kalkkimäki, Lohjansaari**
Kalkkikalliot ovat luonnostaan runsasravinteisia, joten niillä kasvavat kalkkia vaativat kasvilajit peittyvät helposti muun kasvillisuuden alle.
Jääkauden jälkeen kasvillisuuden leviämistä pitivät kurissa metsäpalot, hirvieläimet ja myöhemmin kotieläinten laidunnus.
Alue on yksi Suomen runsaslajisimmista kilometri kertaa kilometri -kokoisista kasviruuduista.

■ **Dåvitsin laidun, Kirkkonummi**
Kuului sodan jälkeen Neuvostoliiton vuokra-alueeseen vuoteen 1956.
Maatalouskäytön loputtua avoimet merenrantaniityt ruovikoituivat pahoin.
Hakamailla kasvaa edelleen vanhoja koivuja, mäntyjä ja perinneympäristöjen kasveja, kuten heinäratamoa ja iharuusua.
Useita perhos- ja lintulajeja, myös liito-oravia.
Kulttuurihistoriallisesti merkittävä: kylän jäänteitä, ikivanhoja niittylaikkuja sekä muinaisjäännöksiksi luokiteltavien erilaisten kivirakenteita.

Viljojen ostohintoja euroa/tonni, alv 0 %

Osa hinnoista päivän hintoja, osa viikkohintoja

■ Vehnä	
Agrimarket ja Y-agro	167–170 ↓
Avena	165–170 ↔
Fazer [1]	170 ↓
Helsingin Mylly	170 ↔
Kesko(valk. väh. 12 %) [2]	170 ↓
Kinnusen Mylly	175 ↓
Myllyn Paras	171 ↔
Raisioagro	170–174 ↔
Viking Malt	175 ↔
■ Luomuvehnä	
Agrimarket ja Y-agro	305 ↔
Fazer (valk. väh. 12 %)	290 ↔
■ Rehuvehnä	
Agrimarket ja Y-agro	160–170 ↑
A-Rehu	165–170 ↓
Avena	152 ↔
Kesko [2]	152 ↔
Kinnusen Mylly	175 ↔
Raisioagro	161–170 ↔
Satarehu	165 ↓
■ Luomurehuvehnä	
Agrimarket ja Y-agro	265 ↔
■ Rehuohra	
Agrimarket ja Y-agro	117–135 ↓
Altia	145 ↔
A-Rehu	142–145 ↔
Avena	117–133 ↔
Kesko [2]	137 ↔
Kinnusen Mylly	150 ↔
Raisioagro	130–145 ↓
■ Mallasohra	
Agrimarket ja Y-agro	150 ↓
Avena	152 ↔
Raisioagro	150 ↔
■ Luomuohra	
Agrimarket ja Y-agro	260 ↓
■ Rehukaura	
Agrimarket ja Y-agro	124–125 ↔
–vienti, myllykaura	123–127 ↔
A-Rehu	110–125 ↔
Avena (elintarvikek.)	110–130 ↔
Helsingin Mylly	130 ↔
Kesko [2]	132 ↔
Kinnusen Mylly	122 ↔
■ Suurimokaura	
Fazer	134 ↔
Myllyn Paras	142 ↔
Raisioagro	136–138 ↔
■ Luomukaura	
Agrimarket ja Y-agro	200 ↓
Avena	215 ↔
Fazer (suurimo)	240 ↑
Helsingin Mylly	230 ↔
Polar bio oats	230 ↔
Raisioagro (suurimo)	235 ↔
■ Luomurehukaura	
Agrimarket ja Y-agro	180 ↓
■ Ruis	
Agrimarket ja Y-agro	197 ↔
Avena	197 ↔
Fazer [3]	200 ↔
Kinnusen Mylly [4]	210 ↔
Myllyn Paras	200 ↔
Raisioagro	194 ↔
■ Luomuruis	
Agrimarket ja Y-agro	370 ↓
Fazer	375 ↔
Helsingin Mylly	390 ↔
■ Kevätrypsi ja -rapsi	
Avena	345–360 ↓
■ Härkäpapu	
Agrimarket ja Y-agro	220 ↔
Raisioagro	220 ↔
■ Luomuhärkäpapu	
Agrimarket ja Y-agro	370 ↔
Kinnusen Mylly	385 ↔
■ Rehuherne	
Agrimarket ja Y-agro	220 ↔
■ Luomurehuherne	
Agrimarket ja Y-agro	370 ↔
Kinnusen Mylly	375 ↔
Polar bio oats	380 ↔
■ Luomuspeltti	
Polar bio oats	570 ↔

Hinta noussut ↑ pysynyt ennallaan ↔ laskenut ↓ viikon takaisesta.

[1] Sako vähintään 180.
[2] Hinnasta vähennetään välityspalkkio.
[3] Sako vähintään 60.
[4] Sako vähintään 80, hlp 71.

Hintatiedot ostajilta

EU:n rapsisadosta povataan ennätysisoa

Euroopan viljasadosta näyttää tulevan erinomainen. Analyytikot nostivat vehnän ja rapsin arvioitaan taas viime viikolla ja rapsista povataan historian suurinta satoa, 22 miljardia kiloa.

Kasvukausi on edennyt nopeasti. Ranskassa kaksi kolmesta kevätohrapellosta oli torstaina tähkällä. Myös Suomessa kasvustot ovat ajankohtaan nähden pitkällä, mikäli kylvöille oli päästy ajoissa. Sateiden takia osa pelloista on yhä kylvämättä.

Viljapörsseissä vedettiin henkeä viime viikolla. Chicagossa vehnän hinta ehti luisua lähes kuukauden putkeen viime viikon puoliväliin saakka. Loppuviikko sujui loivassa nousussa.

Samoin kävi Pariisissa. Vehnä vahvistui perjantaina kaksi euroa tonnilta päätyen 193 euroon. Edellisviikosta noustiin 1,5 euroa. Rapsi halpeni viikossa yli 6 euroa tonnilta hyvien satonäkymien takia.

Suomessa hintanäkymät ovat mollivoittoisia. Tämän viikon 56 ostotarjouksesta laskua on 12 ja nousua 2 tarjouksessa.

Yhdysvaltojen vehnäpreerioilla kuivuus on vaihtunut rankkasateisiin juuri, kun puinnit olivat alkamassa. Samoin näyttää käyvän Ukrainassa. Leipäviljaa saattaa päätyä rehuksi.

VEIKKO NIITTYMAA

Ilveksen vai biisonin kestävä aita?

Metsähallituksen luontopalvelujen hoitokohteiden ympärille on rakennettu sekä verkkoaitaa että sähköpaimenta.

Molemmilla on kannattajansa. Yhtä oikeaa tapaa ei ole, kunhan työt tehdään huolellisesti ja ainakin osalla aidanrakentajista on kokemusta.

”Aitaa ei tehdä roiskaisemalla”, painottaa suunnittelija **Esko Tainio** Metsähallituksen Etelä-Suomen luontopalveluista.

Hän on johtanut aitatyömaata Lohjansaaressa sijaitsevalla Hermalan kalkkimäellä.

Siellä on käytetty lammasverkkoa, mutta aitaus on normaalia korkeampi. Alueella liikkuu ilveksiä, joiden hyppyhaluja korkean aidan toivotaan jarruttavan.

Mikäli niitä ei saada kuriin, osin kallioon porattujen tolppien päähän on jätetty sen verran varaa, että sinne voi vetää sähköpaimenen.

Verkkoaidan huono puoli on, että aina joku lammas keksii työntää siitä päänsä läpi. Jos eläimellä on sarvet, se voi vahingoittua.

Kirkkonummella Dåvitsin aluetta kiertää järeä sähköpaimen. Samanlaisella Yhdysvalloissa aidataan biisoneita, kertoo lampuri **Jussi Jussila**.

Aita kestää ja joustaa alueella liikkuvien hirvien kulkiessa minne mielivät, kunhan aitalanka on vedetty suoraan eikä siinä ole kierteitä.

Jussila vakuuttaa, että lampaat oppivat kunnioittamaan sähköaitaa. ”Ne oppivat porukalla. Kun yksi saa tärskyn, se riittää.”

MAIJA ALA-SIURUA

Lehmien käytöstä kannattaa havainnoida

Pro Agria julkaisi kolmannen painoksen suositusta Lehmähavaintoja-oppaasta. Teos on käännetty 28 kielelle, ja se on käytössä tuhansilla maitotiloilla.

Kirjan on kirjoittanut hollantilainen eläinlääkäri **Jans Hulsen**.

Kirjan avulla opetellaan tulkitsemaan lehmän antamia signaaleja. Hyödyntämällä lehmien käyttäytymisestä saatavaa tietoa voidaan ehkäistä tauteja, kohentaa hyvinvointia ja optimoida tuotantoa, jolloin myös kannattavuus paranee.

Oppaaseen on koottu esimerkkejä lehmien ja lehmäryhmien käyttäytymisen ja fyysisten ominaisuuksien tulkitsemiseksi.

Karjasilmää harjaannutetaan runsaan ja havainnollistavan kuvituksen avulla.

Kirja on tarkoitettu maitotilallisille, eläinlääkäreille ja muille lehmien parissa työskenteleville.

Aiheesta järjestetään koulutustilaisuuksia.

”Lehmähavaintoja-julkaisun sisältöä voi syventää osallistumalla koulutuksiin. Harjoituksissa opetellaan lukemaan lehmän antamia merkkejä käytännössä ja osallistujat saavat toisiltaan vinkkejä, joilla parantaa toimintaa ja tuotosta”, kertoo palveluryhmäpäällikkö **Sanna Nokka** Pro Agria Keskusten liitosta.

Teos on osa Pro Agrian Keskusten liiton julkaisuja -sarjaa.

TUULIKKI VIILO

Motokuski kannattaa ohjeistaa kunnolla

Metsähallitus tekee hallinnassaan oleville luonnonsuojelualueille hoito- ja käyttösuunnitelmia, joiden perusteella esimerkiksi kaadetaan puita, raivataan pusikoita ja rakennetaan laidunaitoja.

Puut hakkaa ja korjaa yleensä yrittäjä, jonka Metsähallitus palkkaa kilpailutuksen jälkeen.

Suunnittelija **Esko Tainio** Metsähallituksen Etelä-Suomen luontopalveluista muistuttaa kunnollisesta työnohjauksesta.

”Ei riitä, että motokuskille lätkäistään hakkuusuunnitelma käteen. Silloin ei synny sellaista jälkeä kuin oli tarkoitus.”

Tainio kertoo kuskien todenneen, että perinneympäristöjen hakkaamiseen heidän koulutuksensa ei juuri anna eväitä. Siksi hän käy kuljettajan kanssa paikan päällä tarkasti läpi, mitä puita säilytetään ja mitä hakataan.

Lisäksi luontopalveluiden edustaja valvoo hoitoalueella töiden sujumista.

Motokuskin lisäksi raivausta, kitkemistä, niittämistä ja risusavottaa riittää esimerkiksi työttömille ja mielenterveyskuntoutujille sekä suurelle joukolla talkoolaisia.

Töiden edetessä Metsähallitus etsii kotieläintuottajia, jotka olisivat halukkaita laiduntamaan eläimiään hoidettavilla alueilla.

Metsähallitus kustantaa laidunaidat ja tuottaja huolehtii eläimistään. Perinneympäristöissä laiduntamiseen on mahdollista saada ympäristötukea.

Kun eläimet ovat alkaneet työn, ihmisiä ei enää juuri tarvita.

MAIJA ALA-SIURUA

Dåvitsin laitumelle on jätetty hieman tavallista enemmän puita liito-oravien kulkuväyliksi.

OIKAISU

Väärä paikannimi

Viime perjantain suu- ja sorkkatautia Venäjällä koskevassa pikkujutussa kerrottiin virheellisesti, että suu- ja sorkkatautia on tavattu Leningradin alueella sijaitsevassa Primorskissa. Oikea paikka on Primorskin aluepiiri lähellä Kiinan rajaa. **MT**

Peltoja jäänee kylvämättä osassa maata

Eri puolilla Itä- ja Keski-Suomea kylvöt ovat edelleen pahasti kesken sateiden ja märkyyden vuoksi. Paitsi kasvien vaatiman kasvuajan myös maataloustukien näkökulmasta aika käy vähiin: viimeinen päivä ilmoittaa kylvöalojen muutoksista on ensi viikon maanantaina.

EU:n sallima kylvöaika tosin jatkuu vielä kesäkuun loppuun.

Jos peltoa ei ole päässyt kylvämään vielä 16.6. mennessä, tilanne on viljelijän näkökulmasta kinkkinen.

Tuolloin olisi viimeistään lyötävä lukkoon, mitä mahdollisesti voisi märkyyden vaivaamalle pellolle kylvää ennen kesäkuun loppua.

Ongelmia idässä ja keskiosassa maata

MTK-Pohjois-Karjalan toiminnanjohtaja **Vilho Pasanen** kertoo, että Pielisen-Karjalassa kylvämättä on arvioiden mukaan vielä kolmannes alasta.

”Tilanne on sama kuin kaksi vuotta sitten. Toinen puoli Suomea nautti hyvistä kylvööloista, ja Itä-Suomi sai niskaansa toistenkin sateet.”

Tilannetta hankaloittaa Pasasen mukaan myös se, että vedenpinnat Saimaan vesistössä ovat erittäin korkealla. ”Tämä johtaa siihen, etteivät alavat järvenrantapellot pääse kunnolla kuivumaan ja maa on kosteudesta kyllästynyt.”

MTK-Pohjois-Savon järjestöagrologi **Jari Kauhanen** kertoo, että liiton alueella sademäärät olivat toukokuussa paikoin jopa nelinkertaiset normaaliin verrattuna.

”Kesäkuun alunkin ennusteet lupaavat sadetta. Nyt on jo selvää, että kaikkea ei täällä pysty kylvämään ennen 16.6.”

Keski-Suomessa kylvöt edistyivät suurelta osin hyvin, mutta esimerkiksi Viitasaaren ja Hankasalmen suunnalta on tullut huolestuneita yhteydenottoja sateiden aiheuttamista harmeista ja kylvöjen viivästymisestä, kertoo puolestaan MTK-Keski-Suomen vt. toiminnanjohtaja **Pertti Ruuska**.

”Monilla on siellä kylvöt vielä hyvin alkuvaiheissaan. Myös rehunteon aloittaminen huolestuttaa, koska peltojen kantavuus on koetuksella.”

MTK:n maatalouslinjan asiantuntija **Leena Ala-Orvola** muistuttaa viljelijöitä vielä siitä, että poikkeuksellisten olosuhteiden takia tekemättä jääneistä kylvöistä pitää tehdä viipymättä kirjallinen ilmoitus kuntaan.

”Ilmoituksen tekeminen mahdollistaa sen, että poikkeusolosuhteet voidaan ottaa huomioon valvonnan sattuessa tilalle.”

JUHANI REKU

Ensisijaisesti lohko yritettävä aina kylvää

Kasvuston vahingoittumisesta pitää tehdä kuntaan aina satovahinkoilmoitus välittömästi, kun on havainnut vahingon tapahtuneen. Ilmoitus on tehtävä, vaikka ei hakisi satovahinkokorvausta.

Maaseutuvirasto Mavi on ohjeistanut jo toukokuun lopussa viljelijöitä siitä, miten kylvöjen epäonnistuessa tai estyessä pitää toimia.

Mavin ohjeessa on kolme eri tapausta: lohkot ovat vielä kylvämättä, kylvetyllä lohkolla siemenet eivät ole itäneet tai kasvusto on tukahtunut veteen.

Ensimmäisessä tapauksessa lohko pitäisi pyrkiä kylvämään viimeiseen kylvöpäivään 30.6. mennessä. Jos tämä ei märkyyden takia onnistu, viljelijä voi vedota ylivoimaiseen esteeseen.

Ylivoimaisesta esteestä pitää ilmoittaa kuntaan kirjallisesti kymmenen päivän kuluessa esteen toteamisesta, kuitenkin viimeistään 30.6.

Jos kylvö on epäonnistunut eivätkä siemenet ole itäneet, Mavi ohjeistaa kylvämään lohkon uudelleen olojen salliessa. Jos kylvettävän kasvin vaihtaa toiseksi tai muuttaa lohkon luonnonhoitopelloksi, viherlannoitusnurmeksi tai avokesannoksi, siitä pitää ilmoittaa 16.6. mennessä Vipu-palvelussa tai kuntaan lomakkeella 117.

Lannoituksessa on otettava huomioon ensimmäisen kylvökerran ravinnemäärät eli lisälannoitus on mahdollista vain siinä tapauksessa, että ravinnemäärät eivät ylity.

Lohkokirjanpidosta puolestaan pitää käydä ilmi sekä ensimmäisen kylvön että uusintakylvön tiedot sekä uusintakylvön syy.

Jos uusintakylvö ei ole mahdollista 30.6. mennessä, siitä pitää ilmoittaa kuntaan samalla tavoin kuin silloin, jos lohkoa ei ole ehditty kylvää lainkaan.

Jos vesi on vallannut pellon ja tukahduttanut lohkon koko kasvuston, lohko pitäisi pyrkiä kylvämään uudelleen.

Jos kasvusto on tuhoutunut vain osittain, jatko riippuu tuhon laajuudesta.

Lohkolta maksetaan tuki normaalisti, jos pääosa lohkon kasvustosta on säilynyt ja tuottaa korjuu- ja markkinakelpoisen sadon. Jos taas pääosa on tuhoutunut, lohkosta ei makseta tukea, ellei tuhoaluetta kylvetä uudelleen tai tuhoutuneista alueista muodosteta omaa kasvulohkoa.

Myös tässä tapauksessa viljelijä voi edellä kuvatulla tavalla vedota ylivoimaiseen esteeseen ja tehdä siitä ilmoituksen kuntaan 30.6. mennessä.

JUHANI REKU